

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus III. De ordine cognitionum in concursu quæstionis incidentis cum
principali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

quenter Actorem privilegiatum agendo ad recuperandum possessionem contra spoliantem, per hujus reconventionem pariter in causa spoliationis (ut si opponat se quoque spoliatum ab Actore) non repellit actionem ejus.

897. Dixi: in casu, quo duo *equaliter* privilegiati concurrunt; unde in casu, quo privilegiatus in genere concurreret cum privilegiato in specie, non forent *equaliter* privilegiati, sed hic praevaleret; ut colligitur ex c. *Pastoralis*. 14. de *Constitut.* 2. Quoniam, ibi: *cum generali procul dubio per speciale derogetur, jurisdictio per generales literas attributa, per specialem (quantum ad ea, quae specialiter exprimuntur) penitus enervatur, licet de prioribus non faciant mentionem*, intellige, super non specificatis in illis, ut rectè notat Abbas Siculus in Rubric. dicti c. *Pastoralis*. Nam in specificatis literæ non sunt generales. V. quæ in hac materia diximus alibi, & dicemus in seq. de hac materia tit. 13.

ARTICULUS III.

De ordine cognitionum in concursu quæstionis incidentis cum principali.

898. IN præmissis Art. 1. h. t. exposuimus, quis ordo cognitionum tenendus in casu particulari *causæ matrimonialis*, quando uni conjugum agenti *petitorio* contra alterum, is opponit *exceptionem consanguinitatis*, quæ probata perimit illius actionem; nunc verò id generaliter quæritur, quis ordo tenendus in concursu quæstionis principalis cum incidente; potest autem hoc dupliciter contingere. 1. quando cum principali concurrit quæstio incidens, de qua cognoscere non potest Judex, coram quo alteri intentata est actio principalis; 2. quando etiam incidens pertinet ad ejus forum, ac ab eodem cognosci potest.

899. Quoad primum casum servit c. *Tuam*. 3. h. t. Casus in hoc contentus sic habet: Mortuo Comite, Campaniæ, Regina Cypri (Adelam vocatam ait Gonzalez in dict. c. *Tuam*. n. 9. natam ex Isabella, &

Henrico Comite Campaniæ) tanquam proxima ejus consanguinea succedere volebat, & jus suæ successionis ad feudum Comitatus Campaniæ coram Philippo Rege Galliarum proposuit; sed Theobaldus, Henrici Frater, eidem Adelæ opposuit exceptionem *illegitimitatis*, asserens Isabelam ejus matrem non fuisse legitimam uxorem Henrici; & ita Comitatum Campaniæ ad ipsam spectare non posse. Unde, cum hæc exceptio penderet ex discussione matrimonii inter Isabelam & Henricum, Honorius III. scripsit Philippo; & hoc mortuo, ejus filio Ludovico in hæc verba: *cum, antequam causa natalium terminata esset, dependentem ex illa successionis causam incipere, nihil aliud esset, quam diversis processibus intricare negotium, & confusione quadam judicii ordinem perturbare: si fortè ab ipsa Regina fueris super hoc requisitus, donec jam dicta causa natalium, Apostolico judicio finem acceperit, patienter expectes.*

Ex hoc casu colligitur, quòd Regina Cypri causam principalem suæ successionis proposuerit coram Judice seculari, nimirum Philippo Galliarum Rege; ut notat ex ipsa historia Gonzalez *cit. n. 6.* & coram eodem ipsi à Theobaldo patruo exceptio de defectu natalium opposita fuerit; quod, cum Pontifex intellexisset, primum Philippum; & hoc mortuo Ludovicum Galliarum Regem monuit, & rogavit, ut à pronuntiando super causa hæreditatis superfedent, dum per Judicem Ecclesiasticum definiretur causa incidens, super legitimis Adelæ natalibus, sine qua principalis definiti non potest.

Collig. 2. quòd, si petenti hæreditatem opponatur exceptio illegitimitatis, illa prius discutienda sit *coram Judice Ecclesiastico*, quam causa principalis terminetur à Judice seculari, qui in ejus cognitione interim superfedere debet; atque adeo quæstionem *incidentem*, quam cognoscere non potest Judex causæ principalis, prius terminandam, Judice causæ principalis interim superfedente à cognitione hujus; cujus ratio etiam ex eo est; quia cum definiti non possit causa principalis, nisi de incidente, judicio legitimo constet, vel saltem notorium sit; injusta foret sententia causæ principalis, manente in dubio quæstione, ex qua pendet ejus decisio; nec

Ff 3

enim

enim justè posset illi adjudicare hæreditatem, nec negare, nisi constet legitimam, vel non legitimam esse; hoc autem Judex causæ principalis, tanquam Judex, scire non potest, nisi legitimè habitâ judiciali cognitione super quæstione incidente; at, ubi talis quæstio est extra ejus forum, cognitionem judicialem super ea legitimè habere non potest; ergo.

902. Dices. 1. Pontifex in dict. c. *Tuam*, non dicit, quòd Rex Franciæ cognoscere non possit super dicta quæstione incidente de defectu natalium; sed tantum: *tuam serenitatem pramonendam duximus, & rogamus*, quòd, si fortè ab ipsa Regina, vel Nuntio ejus, vel quolibet alio fueris requisitus, eorum precibus aures regias, donec jam dicta causa natalium Apostolico iudicio finem acceperit, non inclines; sic enim habetur in integra lectione, c. *Tuam*. 3. b. t. ut videri potest apud Gonzalez.

903. Resp. illa verba, *pramonendam duximus, & rogamus*, subjungi ad id, quod prius dictum erat, ut habetur in textu, ubi Pontifex, Honorius III. scribens ad Ludovicum Regem Francorum, sic loquitur: *Tuam non credimus latere prudentiam, causam natalium Charissima in Christo Filia N. Illustris Regina Cypri, ad examen nostrum, utpote quæ ad forum Ecclesiasticum pertinet, jam dudum esse delatam: unde clara memoria Philippum, Regem Francia, patrem tuum, literis nostris curavimus pramonere, ut, si forsan Regina ipsa super successione Comitatus Campanie quæstionem proponeret coram eo, non audiret eandem, quousquè terminata esset prædicta causa natalium, ex qua illa noscitur dependere. Licet ergo, sicut eidem patri tuo scripsimus, velimus Reginam ipsam in suis justis petitionibus exaudiri; quia tamen, antequam natalium causa terminata esset, dependentem ex illa successione causam incipere, nihil aliud est, quam diversis processibus intricare negotium, & confusione quadam ordinem iudicii perturbare;* subjungit: *Tuam quoque Serenitatem pramonendam duximus, & rogamus*, ut supr. ubi rectè Gonzalez ad cit. loc. n. 7. modestè, inquit, & temperanter petit à Ludovico Honorius, quod ipse aliàs tenebatur facere. Nam ex juris dispositione Judices seculares tenentur

expectare decisionem causæ natalium incidentis, pendentisque coram Judice Ecclesiastico; & interim inhibetur illis ulterius in causa principali procedere, ut docet Martha de Jurisdic. p. 2. quæst. 8. num. 11. & alii.

Dices 2. in casu c. primi, non erat opus, prius pronuntiare super exceptione consanguinitatis opposita Aërici petitorio pro matrimonio; ergo nec in præsentii. Resp. C. ant. N. conseq. ut notavimus supr. ibi enim ideò non pronuntiabatur super exceptione proposita, quia quæstio principalis, & incidens tractabatur coram Judice competenti (nimirum Ecclesiastico) cujus unius cognoscere est super matrimonio: in præsentii autem quæstio successione in feudum Campaniæ disceptabatur coram seculari Domino feudi; & quæstio incidens, an ex defectu valoris in matrimonio inter Matrem & Patrem Adelæ hæc censenda sit illegitima; tractari non poterat coram eodem utpote Spiritualis; ergo ex eo, quòd in primo casu Judex causæ principalis simul pronuntiaverit etiam super incidente; non sequitur idem in secundo. Nam in primo Judex Ecclesiasticus fuit competens respectu utriusquè quæstionis; non autem Laicus in casu secundo. Hinc, ut refert Gonzalez cit. n. 8. Butrius in dict. c. *Tuam*, n. 5. quatuor specialia deducit. 1. quòd peremptoria exceptio post litem contestatam opposita habeat vim dilatoriæ. 2. quòd ipsa suspendat negotium principale. 3. quòd convertatur in præjudicialem, cum prius de ea agatur. 4. quòd incidentia amittat naturam suam, cum non augeat jurisdictionem iudicis causæ principalis; & sic causa incidens non iudicatur appendix alterius causæ, ut aliàs regulariter contingit.

904. Quòd autem cognitio causæ natalium, & legitimationis, spectet ad forum Ecclesiasticum, diximus l. 4. à n. 1505. constat, & hìc ex n. 903. quando ad eam causam definiendam disceptandum est de valore matrimonii; quamvis, si non agatur de jure matrimonii, sed tantum de facto, (an videlicet contractum sit;) tunc Judex etiam secularis cognoscere valeat; quia hujusmodi facti cognitio etiam in Spiritualibus ad Judicem pertinet; c. 2. de jur. rejur. in 6. c. decernimus, de sent. excom. eod.

ead. quod intellige, si quæstio facti non conjugatur cum quæstione juris de valore matrimonii, vel legitimitatis ab eo pendens. Et quamvis aliqui velint, quòd Judex secularis possit cognoscere de causa matrimoniali, cum agitur de jure, quod notorium, vel evidens est, ut tenent Barbosa in *L. Titia. n. 42.* Gutierrez *l. 1. canonic. qq. c. 34. num. 47.* ut quando constat de matrimonio per publicum instrumentum, vel confessionem partium, aut aliunde notorium resultat: eo tamen casu notorii actione, aut pronuntiatione super causa matrimoniali, utpote ex supposito jam notoria, non contingit.

906. Non desunt, qui velint Judicem secularem posse cognoscere etiam de causa matrimoniali, cum agitur de jure matrimonii, non inter contrahentes, sed inter extraneos quoad successionem; sic Farinacius in praxi *crimin. q. 8. n. 150.* Paponius *l. 1. tit. 4. in notis ad Arrestum. 11.* Solarcanus *tom. 2. de jure Indiar. l. 2. c. 28. n. 23.* Martha *de jurisdict. 2. p. q. 8. n. 16.* sed hoc omnino negandum est; quia sive agatur inter ipsos contrahentes, sive inter extraneos de jure matrimonii, semper cognitio ad Judicem Ecclesiasticum pertinet; cum Judex secularis declarare nequeat validum, vel invalidum matrimonium, ut ex præsentis textu constat, & pluribus ostensum est *cit. l. 4. etiam n. 2445.* Nec obstat, can. 17. CC. Milevitani (ut habetur *c. placuit. 32. q. 2.*) ubi videtur desiderari *lex imperialis*, ut conjugium ab uno conjugum (vivente adhuc consortè) celebratum, declaratur nullum; ex hoc enim deduci potest etiam Laicos pronuntiare posse super valore, vel nullitate matrimonii. Nam Resp. ibi nihil istorum haberi; textus enim sic habet: *placuit, ut secundum Evangelium, & Apostolicam disciplinam, neque dimissus ab Uxore, neque dimissa à Marito, alteri conjugantur, sed ita maneanit, aut sibi met reconcilientur. Quod, si contempserint, ad penitentiam redigantur: sed ad summum, ut rectè notat Bellarminus *l. 1. de matrim. c. 17. object.* 10. Sanchez *l. 10. matr. D. 2. n. 2.* & alii, Patres Concilii desiderasse legem Imperialem, non eo fine, qui ponitur à Con-*

trariis (nam hoc, utpote notum ex Sacris literis, opus non erat) sed ut tale matrimonium contrahentes severè puniretur; quia crimen illud admiserant; frequens enim in jure est, ut Principes seculares ad requisitionem Ecclesiæ auctoritate suâ compescant eos, qui Ecclesiasticas Sanctiones, etiam de rebus Sacris latas, parvipendunt.

Dices, Judex causæ principalis cognoscit etiam de incidenti, quantumcunque respectu ejus sit *incompetens*, *L. 3. C. de judic. l. 1. C. de ordin. judic. l. fin. 2. fin. C. ubi, & apud quem, l. 1. C. de offic. Rector. provinc. c. penult. de in integr. restit.* ex regula textus in *L. 2. ff. de jurisd.* quam in terminis expendit Donellus *lib. 17. Comment. c. 9. ne contra regulam textus in L. nulli, C. de judiciis, c. 1. de causa possess. cause continentia dividatur*: sed in præsentis Ludovicus Rex Franciæ Judex competens erat in causa feudi Comitatus Campaniæ, juxta tradita in *c. cæterum 5. de judic.* igitur ratione *incidentiæ* etiam de causa legitimitatis cognoscere poterat. Confirmatur ex eo, quia sive causa in præsentis casu de Regina Cypri cœpta fuerit coram Honorio III. *super legitimatione*; sive coram Philippo Galliarum Rege *super feudo*, utroque casu causa incidens debebat terminari à Judice causæ principalis: igitur non rectè in præsentis asseritur, dividendam esse causæ cognitionem, & Judicem Ecclesiasticum de causâ natalium; laicum verò de successione Comitatus cognoscere debere.

908. Prima pars anteced. probatur ex *c. 1.* qui filii sint legit. ubi Judex Ecclesiasticus, qui cognovit de legitimitate, pronuntiavit simul super hæreditate, quæ est temporariis causâ: igitur quia ratione *incidentiæ*, aut *connexionis*, qui cognoscit de causâ principali, pronuntiare potest super incidenti, aut connexa. Secunda pars probatur ex *L. quotiens, c. de judic.* in illis verbis: *quotiens quæstio status bonorum disceptationi concurret, nihil prohibet, quò magis apud eum quoque, qui alioquin super causa status cognoscere non possit, disceptatio terminetur.* Cujus legis exemplum, seu casus poni potest in procuratore Cæsaris, qui de causis status cognoscere non poterat, *L. 2. C. ubi causæ status* qui,

qui, si principaliter de hæreditate cognoscat, super legitimitate etiam pronuntiare valet.

909. Resp. ad *object. in n. 907. dist. ma.* Judex causæ principalis cognoscit etiam de incidenti, quantumcunque respectu ejus sit *incompetens*, si non sit simul *incapax*; transeat; si sit simul *incompetens*, & *incapax*, *N. ma. dist. min.* sed in præsentia Ludovicus Rex Franciæ erat Judex *competens* respectu *fendi Comitatus Campaniæ*; sed *incapax* respectu causæ incidentis *super defectu natalium*, t. respectu utriusque *competens*, & *capax*, *N. min. & conseq.* Ad confirm. Resp. N. ant. Primæ partis probationem concedo; sed ad prob. secundæ partis Resp. ex dicta *L. Quotiens*, probari, quòd quæstio incidens Judicem cæteròquin respectu ejus *incompetentem*, reddat *competentem*; non autem Judicem respectu ejus *incapacem*; reddat *capacem*.

910. Est ergo satis clara discriminis ratio, ex ipsa natura utriusque Judicis, *Ecclesiastici* videlicet, & *secularis*; Ecclesiasticus enim respectu causæ temporalis, est *tantum incompetentis*; secularis verò respectu Ecclesiastici est *incompetens*, & *incapax*; unde, cum ratione incidentiæ *incompetens* possit fieri *competens*, *incapax* verò non possit reddi *capax*; ideo Judex secularis etiam prætextu incidentiæ de causa Ecclesiastica cognoscere non potest, Judex verò Ecclesiasticus de causa temporali incidenti pronuntiare potest, ut omnes repetentes in præsentia docent; rectè igitur traditur, quando in causa temporali, quæ principaliter agitur coram seculari, incidit quæstio spiritualis, eam prius debere terminari à Judice Ecclesiastico, non seculari; quamvis, si in causa spirituali (v. g. valore matrimonii,) quæ principaliter agitur coram Judice Ecclesiastico, incidat quæstio temporalis, v. g. dotis, etiam hanc terminare possit Judex Ecclesiasticus; nam iste respectu causæ temporalis est tantum *incompetens*, non *incapax*; ille verò respectu causæ spiritualis est *incompetens*, & *incapax*.

911. Dices 4. Judex Ecclesiasticus de causa temporali (v. g. dotis) coram se proposita etiam principaliter, potest pronuntiare; ergo secularis de causa spirituali saltem

incidente. Ant. prob. 1. nam in *c. de prudentia. 3. de donat.* inter Virum, Judex Ecclesiasticus, qui de causa matrimoniali cognovit, etiam super dote pronuntiavit; sed ibi causa dotis principali is erat; ut tradunt complures; 2. habetur ex *c. ex literis, de pignorib. & c. per vestras, de donat. inter.* Judex Ecclesiasticus de causa dotis principaliter disceptata judicavit; ergo.

Resp. N. ant. nisi id contingat in casu negatæ justitiæ in foro seculari; nam, cum Judex Ecclesiasticus non sit *incapax* respectu causæ temporalis (hæc enim inferior est causis spiritualibus) sed tantum *incompetens*, in casu negatæ justitiæ fieri potest *competens*. Ad 1. probat. *ante ced. N. min.* quòd causa dotis, pendente lite super causa matrimoniali, fuerit *principalis*; patet ex ipso textu dicti *c. de prudentia*, ibi: *quia igitur vos, qui de matrimonio principaliter cognoscere valuistis, & sententialiter desinire: mandamus, quatenus prædictam H. monitione præmissâ rogatis, ut prædicta M. totam dotem (sicut Canonicum fuerit) restituere non moreretur*; cum enim mulier coram Judicibus delegatis super causa matrimonii, quæ principalis erat, incidenter etiam petiisset sibi dotem restitui à Viro; debebant utique Judices prolatâ sententiâ super principali, de nullitate matrimonii, propter repertum consanguinitatis impedimentum, accessorie pronuntiare de restituenda dote; quia super hoc facti sunt *competentes* ex incidentia causæ, hæc erant *incapaces*.

Ad 2. probat. desumptam ex *c. ex literis. 5. de pignorib.* Resp. concedi, tanquam verius, Judicem Ecclesiasticum non aliter de causa dotis, seu temporali cognoscere posse, quam si ea incidat in causam matrimonii, vel aliam spiritualem, nisi in causa negatæ justitiæ coram Judice seculari; ut habetur in *c. ex parte; & c. ex tenore, de foro compet.* vel super illa contra *Clericum* agatur; in dato tamen casu principaliter cognovisse super dote, quòd mulier in foro laico justitiam obtinere non posset, ut tradit Gonzalez in *c. 3. h. t. n. 14.* quamvis etiam dici possit, quòd mulier in causa dotis principaliter recurreret ad Pontificem, propterea, quòd

nam repetere debebat à fratre defuncti mariti, qui fortè Clericus erat, & ejus bona de mandato Curix penes se habebat, ex quibus restituitio dotis fieri debebat; debebat enim sequi forum Rei, juxta c. Clerici, de Judiciis; & c. 1. de foro compet. prout in simili habetur in c. per Vestras 7. de donat. inter.

914. Præter hæc not. nos de consilio dixisse Judicem *secularem* debere superfedere à cognitione causæ principalis de hæreditate, quando incidit quæstio de defectu natalium in petente hæreditatem, dum ista per Judicem Ecclesiasticum terminetur, si disceptetur quæstio de defectu natalium propter nullitatem matrimonii inter parentes ejus, ut, si proveniret ex eo, quod in gradu prohibito contraxerint; nam si opponeretur illegimitas, quia ex matrimonio clandestinè celebrato Adela suscepta fuisset, de hac exceptione etiam Judex secularis cognoscere poterat, ut probat P. Sanchez de matrim. l. 1. D. 3. n. 1. quoniam quæstio illa (*an matrimonium clandestinè celebratum sit*) in facto potius, quam in jure consistit, & super facto sententiâ prolatâ, juris potestate filius legitimus, vel illegitimus redditur, c. cum inhibitis, §. 1. de clandest. despons.

915. Similiter, si is, contra quem opponitur defectus natalium, fateretur, matrimonium inter parentes contractum, fuisse quidem illegitimum; sibi tamen non obstare, quod id factum sit bona fide vel utriusquè, vel saltem unius ex parentibus, & hoc vi c. 2. & c. ex tenore, qui filii sint legit. complures censent, Judicem laicum de hac quæstione cognoscere posse, num bonâ, vel malâ fide contraxerint? quia bona, vel mala fides ex animo pendet, c. fin. de præscrip. & animus, facti est, non, juris L. 1. §. adipiscimur, ff. de acquirend. possess. Cùm ergo hæc quæstio consistat in facto, non in jure, L. bona fidei 48. §. in contrarium, ff. de acquirend. domin. & Judex laicus cognoscere possit etiam in causa matrimoniali super sola quæstione facti, potuisset Rex Galliarum in hac etiam incidente causa de illegimitate Reginx Cypri cognoscere, si casus fuisset de hac tantum quæstione facti; id, quod etiam tradit Barbosa in L. Tisia. ff. solut.

Tom. II.

matr. n. 21. Sanchez. l. 1. D. 3. c. ult. numer. 4.

Not. 2. quæstionem præjudicalem in genere, seu, quæ præjudicat alteri, illam dici, à quâ dependet altera ita, ut, lata sententiâ in una, pariat exceptionem rei judicatæ in altera, sic, ut Actoris intentionem tollat, eumquè ab agendo repellat. Observat tamen Gonzalez h. t. c. 3. numer. 13. non eodem sensu in jure appellari *actiones præjudiciales*, ac *exceptiones præjudiciales*; præjudiciales enim actiones sunt illæ, in quibus de statu, & conditione alicujus agitur, atque ita dicuntur à præjudicio maximo, quod in ipsis versatur, quibus nihil gravius potest in judicio deduci; sola enim *causa status*, seu conditionis parit præjudicalem actionem, §. præjudiciales, Instit. de actionibus, L. 1. §. per hanc, ff. de R. V. præjudiciales exceptiones non ideo ita appellantur, quoniam in ipsis de statu, & conditione tantum agatur, licet præjudiciales dicantur; sed, quoniam prius de ipsis tractari debet, cùm incidunt in iudicium, & ex natura sua præcedere debent causæ principalis exitum, c. si fortè, de elect. in 6. L. 1. §. 1. ff. famil. erisc.

De his etiam exceptionibus præjudicialibus prius terminandis loquuntur textus in c. exhibita, de judiciis, ubi docetur de excommunicatione opposita contra Actorem ante omnia esse agendum; quia præjudicialis est, c. 1. de sent. excom. l. 6. & sic accipiendus est textus in L. 1. C. de ordin. judic. ubi contra hæredem institutum, petentem hæreditatem ex testamento, opposita exceptione, videlicet *Agnatione posthumi*, docetur receptum fuisse. Prius discutienda est hæc exceptio tanquam præjudicialis, cujus ea natura est, ut eâ minime decisâ exitus causæ principalis suspendatur, L. penult. ff. de noxal. L. final. ff. si libertus ingen.

Not. 3. cùm supra dixerimus, Judicem *incompetentem* ratione incidentiæ fieri competentem; secus verò, *incapacitem*, quia incidentia tollit incompetentiam, non autem incapacitatem, ex eo esse, quia jurisdictio Judicis incompetentis tantum est restricta ad certum

G g

genus

genus causarum, nullo impedimento personæ adjecto; ideo per incidentiam prorogatur jurisdictio ad similem causam: at verò incapacitas dicit negationem jurisdictionis, appposito impedimen-

to ipsi Judici; ideo ex incidentia non potest fieri prorogatio ad aliam causam.

* * *

QVÆSTIO XI.

IN TIT. XI. DE PLUS PETITIONIBUS.

919. **C**UM frequenter contingat, quòd Actor in libello plus petat, quàm ei debitum sit ab illo, quem in jus vocat, & ideo vel statim adhuc ante litis contestationem, vel post, super hoc moveat quæstionem præjudicalem, vel opponat exceptionem, cognoscendam prius secundum ordinem judiciorum, quàm causam principalem; priori titulo de ordine cognitionum rectè subjungitur iste, *de plus petitionibus.*

ARTICULUS. I.

Quot modis plus petatur?

920. **R**Esp. recenseri communiter quatuor modos, quibus contingit ab Actore plus peti, quàm debeat; nimirum, re, seu quantitate, tempore, loco, & causâ; ut colligitur ex c. unico h. t. de quo infra; & §. 33. Instit. de Actionib. ibi: plus autem quatuor modis petitur: re, tempore, loco, & causâ. *Re* (veluti si quis pro decem aureis, qui ei debebantur, viginti petierit: aut si is, cujus ex parte res est, totam eam, vel majorem partem suam esse intenderit) *Tempore* (veluti, si quis ante diem, vel ante conditionem petierit) quæ enim ratione, qui tardius solvit, quàm solvere deberet, minus solvere intelligitur; eadem ratione, qui præmaturè petit, plus petere videtur.

921. *Loco* plus petitur, veluti cum quis, quod certo loco sibi dari stipulatus est, alio loco petit, sine commemoratione illius loci, in quo sibi dari stipulatus est, v. g. si is, qui ita stipulatus fuerit: *Ephesi dare spondes?*

Roma purè intendat sibi dare oportere. Ideò autem plus petere intelligitur, quia utilitatem, quam habet promissor, si Ephesi solveret, adimit ei purâ intentione. Propter quam causam alio loco petenti arbitraria actio proponitur, in qua scilicet ratio habetur utilitatis, quæ promissori competitura fuisset, si illo loco solveret, quo, se soluturum spondit. Quæ utilitas plerumquè in mercibus maxima invenitur, veluti vino, oleo, frumento, quæ per singulas Regiones diversa habent pretia, &c.

Huic autem, qui loco plus petere intelligitur, proximus est is, qui causâ plus petit, ut ecce, si quis ita à se stipuletur: *Hominem Stichum, aut decem aureos dare spondes?* deinde alterum petat, *veluti hominem tantum, aut decem aureos tantum.* Ideò autem plus petere intelligitur, quia in eo genere stipulationis promissoris est electio, utrum pecuniam, an hominem solvere malit, &c. Præterea si quis generaliter *hominem* stipulatus sit, & specialiter *Stichum* petat; aut generaliter *vinum* stipulatus sit, & specialiter *Campanum* petat; aut generaliter *purpuram* stipulatus sit, & deinde specialiter *Tyriam* petat, plus petere intelligitur; quia electionem adversario tollit. Quin etiam, licet vicissimum sit, quod quis petit, nihilominus plus petere intelligitur, quia sæpe accidit, ut promissori facilius sit, illud solvere, quod majoris pretii est.

Ex hoc sequitur. 1. plus peti *re*, vel *quantitate*, si quis aut majorem summam, aut rem, quàm, quæ sibi debetur, petit; ut si decem debeantur, & petat viginti; vel pars domus sit in obligatione, & totam domum petat, §. *plus autem, Instit. de action.*